

RAPORT INTERIMAR POSTELECTORAL
6-17 aprilie 2009

I. CONTEXT POLITIC

După ziua calmă a alegerilor din 5 aprilie, petrecută fără incidente, în seara zilei de 6 aprilie au început demonstrații pașnice, desfășurate în mare parte de studenți și tineri. Pe data de 7 aprilie circa 10.000 de protestatari (conform estimărilor locale) au acuzat partidul de guvernământ Partidul Comuniștilor (PCRM) de comiterea fraudelor electorale și au cerut alegeri noi. În după-amiaza zilei de 7 aprilie, elemente din cadrul demonstrațiilor au inițiat acțiuni de violență. Mai târziu, unii din ei au intrat în clădirile administrației Președintelui și Parlamentului și au vandalizat un șir de birouri. Politicienii din opoziție care au participat la demonstrații au îndemnat la calmare. Demonstrațiile pașnice au continuat până pe 12 aprilie.

Autoritățile moldovenești au afirmat că disputa asupra rezultatelor alegerilor, care a dus la demonstrații a fost o acoperire pentru o încercare de *lovitură de stat*, organizată cu implicarea serviciilor speciale străine. Circa 150-200 persoane, majoritatea tineri, au fost raportați ca fiind arestați de poliție pe 7 și 8 aprilie, alte arestări au avut loc în următoarele zile, inclusiv rețineri în universități și arestarea minorilor¹. Au fost prezentate rapoarte credibile din partea unor ONG privind maltratarea deținuților și trei cazuri de deces au fost raportate ca având legătură cu demonstrațiile și arestările. Autoritățile moldovenești confirmă că unul din aceste decesuri are legătură cu dezordinile.

Pe 10 aprilie, Președintele Vladimir Voronin, Președintele PCRM, a cerut Curții Constituționale renumărarea voturilor pentru a asigura o funcționare stabilă a parlamentului nou ales. Inițial, opoziția a inclus renumărarea în cererile sale verbale, dar mereu a dat prioritate verificării listelor electorale după închiderea secțiilor. Mai târziu opoziția a respins renumărarea, aceasta fiind o încercare de a sustrage atenția de la neregulile percepute ca fiind la scară largă, comise în ziua alegerilor în listele electorale, sursa pretinsă a fraudelor din ziua alegerilor. Opoziția a declarat și că renumărarea este o încercare a PCRM de a da un caracter legitim rezultatelor alegerilor și de a preveni posibile contestări juridice din partea opoziției în raport cu erorile comise în listele electorale.

Partidul Liberal (PL), Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM) și Alianța „Moldova Noastră” (AMN) au petrecut conferințe de presă, în special pe 15 aprilie, declarând despre comiterea fraudelor electorale, cum ar fi votarea multiplă răspândită, votarea în lipsa actelor necesare de identitate, semnături false pe listele electorale și alegători cu numere identice ale actelor de identitate. Unele partide politice au oferit MOA OSCE/BIDDO exemple de inexactități care, conform declarațiilor, se conțineau în informațiile puse la dispoziție de Ministerul Dezvoltării Informaționale (MDI) autorităților publice locale pentru a facilita compilarea listelor electorale.

Pentru a urma aceste chestiuni, MOA OSCE/BIDDO a cerut MDI să acorde informație, în mare parte cu privire la perechile de înregistrări ale alegătorilor cu numere identice ale actelor identificate. După ce a verificat cazurile prezentate comparându-le cu datele din Registrul de Stat al Populației, MDI a comunicat că astfel de perechi de înregistrări ale alegătorilor cu numere

¹ Conform Ministerului de Interne, 129 persoane au fost acuzate de săvârșirea contravențiilor administrative, iar acuzații penale au fost aduse la 86 persoane. Pe 15 aprilie, Președintele Voronin a declarat amnistia persoanelor implicate în protestele de stradă din 7 și 8 aprilie.

identice ale actelor de identitate au implicat înregistrări a doi cetățeni diferiți. În unele cazuri, o cifră din numărul actului de identitate era diferită în baza de date a MDI în comparație cu listele electorale preliminare compilate de către autoritățile publice; în alte cazuri au fost găsite în listă acte de identitate expirate sau înregistrate ca anulate.

MOA OSCE/BIDDO a încercat să verifice și un număr limitat de cazuri ale pretinselor votări frauduloase în baza deficiențelor din listele electorale. Deși majoritatea cazurilor păreau credibile, documentația oferită de opoziție în susținerea acestor acuzații erau limitate și o analiză complexă este necesară pentru o evaluare decisivă.

II. ADMINISTRAREA ALEGERILOR

Termenele pentru transmiterea rezultatelor alegerilor din 5 aprilie de la birourile electorale ale secțiilor de votare (BSV) la consiliile electorale de circumscripție (CC) și ulterior la Comisia Electorală Centrală (CEC) au fost în general respectate. Pe parcursul nopții de după alegeri, rezultatele preliminare ale alegerilor au fost publicate pe pagina web a CEC, reprezentând agregarea pentru toată țara pentru fiecare concurent electoral. Pe 9 aprilie, CEC a finalizat totalizarea rezultatelor alegerilor de la toate secțiile de votare, inclusiv cele 33 secții de peste hotare, și a publicat rezultate pentru fiecare secție de votare pe pagina sa web.

Pe 11 aprilie, CEC a finalizat procesul verbal cu privire la totalizarea rezultatelor și a efectuat atribuirea mandatelor. CEC a declarat că cerința prezenței minime la vot a fost îndeplinită și a raportat numărul alegătorilor pe listele electorale de bază și cele suplimentare, precum și numărul persoanelor care au votat. Numărul utilizat pentru calcularea prezenței minime nu a corespuns numerelor prezentate pe pagina web a CEC². Trei membri CEC au semnat cu rezerve procesul verbal cu privire la totalizarea rezultatelor cu rezerve, declarând inexactități în listele electorale și faptul că CEC a fost responsabilă de comiterea erorilor în listele electorale.

III. CONTESTAȚII

MOA OSCE/BIDDO a primit rapoarte despre circa 20 de contestații din ziua alegerilor depuse la BSV și CC, în special legate de nereguli privind procedurile de votare și agitații electorale în afara secțiilor de votare. Alte 19 contestații și cereri au fost depuse la CEC. Majoritatea se refereau la desfășurarea ilegală a agitației pe parcursul celor două zile de tăcere electorală. Toate contestațiile au fost respinse de CEC, unele în baza lipsei probelor, iar altele din cauză că CEC a decis că nu este organul competent căruia ar fi trebuit să i se adreseze.

Pe data de 7 aprilie, PLDM, PL și AMN au depus o declarație comună la CEC solicitând verificarea listelor electorale și amânarea anunțării rezultatelor finale ale alegerilor. Prin hotărârea sa din 8 aprilie, CEC a permis tuturor concurenților electorali și ONG accesul la listele electorale, inclusiv dreptul de a le scana sau de a face copii de pe ele în judecătoriile de sector, unde acestea erau păstrate. Altă cerere de verificare a listelor electorale și de renumărare a voturilor într-un șir de secții de votare a fost depusă de candidatul independent dl Ștefan Urîtu. Pe 10 aprilie, PCRM a atacat hotărârea CEC care permitea scanarea și copierea foto a listelor electoral în Curtea de Apel Chișinău. Curtea a audiat PCRM și CEC, precum și patru partide de opoziție³, și pe 4 aprilie a decis în favoarea PCRM. MOA OSCE/BIDDO a fost informată că CEC și Partidul Democrat din Moldova (PDM) au atacat această hotărâre la Curtea Supremă de Justiție, dar recursul încă nu era examinat la momentul scrierii acestui raport.

Pe 12 aprilie, CEC a transmis procesul verbal cu privire la rezultatele finale Curții Constituționale pentru validarea rezultatelor. În aceeași zi, Curtea Constituțională a convocat ședința plenară și ținând cont de cererile din partea Președintelui Voronin, partidelor politice de

² Alegătorii pe listele de bază și cele suplimentare de peste hotare par să nu fi fost introduse consistent.

³ PLDM, PL, AMN și Partidul Democrat din Moldova (PDM).

opозиție și a unui candidat independent, a decis dispunerea renumărării generale a voturilor pe parcursul a 9 zile.

Conform informației oferite MOA OSCE/BIDDO de către CEC și Curtea Constituțională, oricare alte contestări ale rezultatelor alegerilor urmează să fie prezentate ultimei, înainte de luarea deciziei cu privire la legalitatea alegerilor. În cazul în care Curtea Constituțională ar constata că pe parcursul votării sau numărării ar fi fost comise încălcări care ar fi afectat cel mai probabil rezultatele, alegerile vor fi declarate nule și alegerile repetate vor fi anunțate pe parcursul a două săptămâni. Alegerile repetate se consideră valabile dacă la ele participă cel puțin o treime de alegători incluși în listele electorale.

Curtea Constituțională va lua hotărârea cu privire la legalitatea alegerilor după finalizarea procesului de renumărare și prezentarea procesului verbal final cu privire la renumărare de către CEC. Curtea ar trebui să decidă asupra valabilității rezultatelor până pe cel târziu 22 aprilie.

IV. RENUMĂRAREA VOTURILOR

Ca rezultat al hotărârii Curții Constituționale cu privire la renumărare, CEC a adoptat o hotărâre care a dispus efectuarea renumărării pe data de 15 aprilie. CEC a adoptat și procedurile de renumărare, efectuarea acestora fiind pusă în sarcina BSV în componența lor originală. Observatorii acreditați pentru 5 aprilie au avut dreptul de a fi prezenți. Voturile de la secțiile de votare de peste hotare urmau să fie renumărate de CC Chișinău.

MOA OSCE/BIDDO a urmărit un număr limitat de renumărări în BSV și totalizări în CC din Ialoveni, Hâncești, Strășeni și Chișinău, precum și renumărarea voturilor de peste hotare în CC Chișinău pe date de 15 și 16 aprilie. În procesele de renumărare urmărite au fost făcute doar schimbări minore la procesele verbale originale. Au fost raportate inconsistențe în implementarea procedurilor și unele buletine de vot au fost constatate ca fiind numărate pentru alți concurenți electorali⁴. CC urmau să transmită raportul către CEC pe data de 16 aprilie. Un număr limitat de CC nu au respectat acest termen⁵. La CEC procesele verbale cu privire la rezultate de la fiecare secție de votare au fost verificate și introduse în baza de date a CEC. CEC a reușit să proceseze majoritatea rezultatelor până la sfârșitul zilei de 17 aprilie și și-a declarat intenția de a transmite rezultatele finale ale renumărării Curții Constituționale marți, 21 aprilie.

VIII. ACTIVITĂȚILE MOA OSCE/BIDDO

Pe 6 aprilie, ziua de după alegeri, Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor, o inițiativă comună a OSCE/BIDDO și delegațiile Adunării Parlamentare OSCE, Adunării Parlamentare a Consiliului Europei și Parlamentului European, au prezentat declarația cu privire la Constatările și Concluziile Preliminare. Această declarație a reflectat perioada preelectorală, votarea și numărarea voturilor în ziua alegerilor, precum și informația inițială cu privire la totalizarea rezultatelor. OSCE/BIDDO va continua să urmărească evoluțiile postelectorale și va prezenta un raport final cuprinzător, care va include și un șir de recomandări, aproximativ două luni după finalizarea procesului electoral.

⁴ În unele locuri buletinele de vot nevalabile au fost declarate valabile, în timp ce în alte BSV aceleași buletine de vot au fost declarate nevalabile. În unele cazuri exemplarele proceselor verbale privind rezultatele conțineau mai mult decât o corectare. În unele cazuri semnăturile alegătorilor care au primit buletine nu au fost numărate. Observatorii au remarcat cazuri în care declarațiile și procesele verbale au fost semnate de membrii comisiilor electorale anticipat.

⁵ CC Chișinău, CC Criuleni, CC Soroca și CC Ialoveni au transmis rapoartele până în după amiaza zilei de 17 aprilie.